

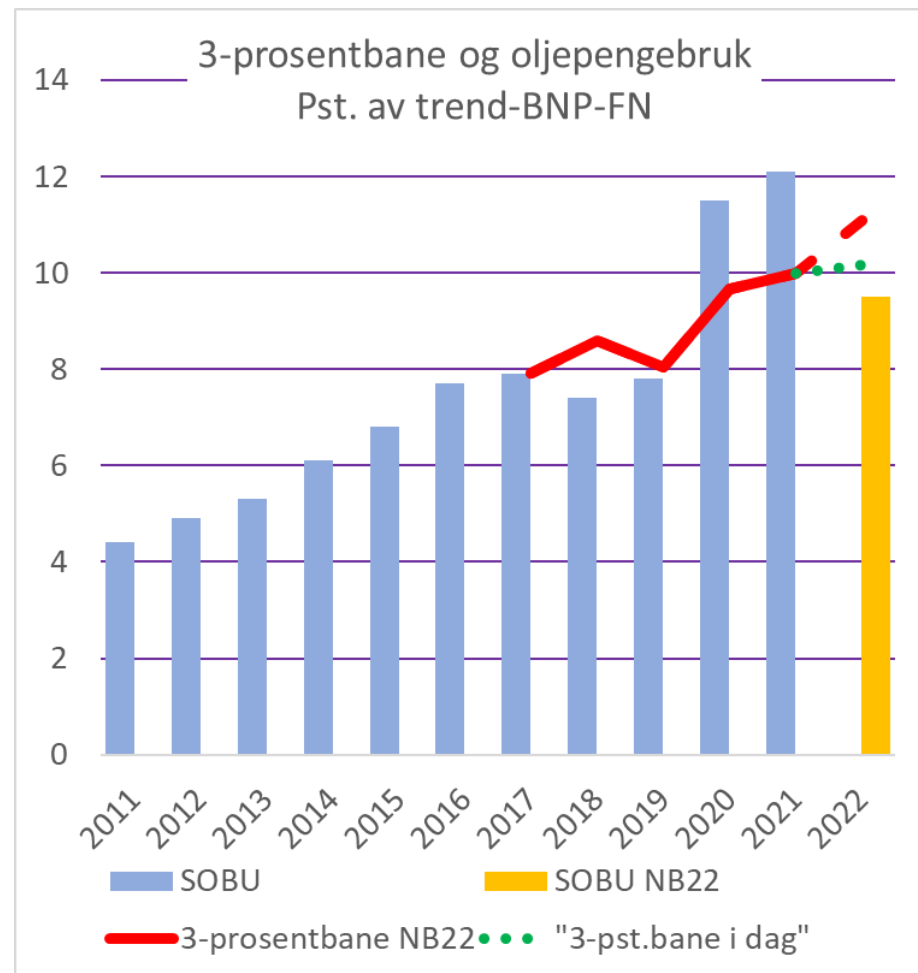

Kommunenes økonomiske situasjon

Sigmund Engdal, 19. oktober 2021

Et ti år bak oss med sterk vekst i oljepengebruken - under krittstreken i 2022

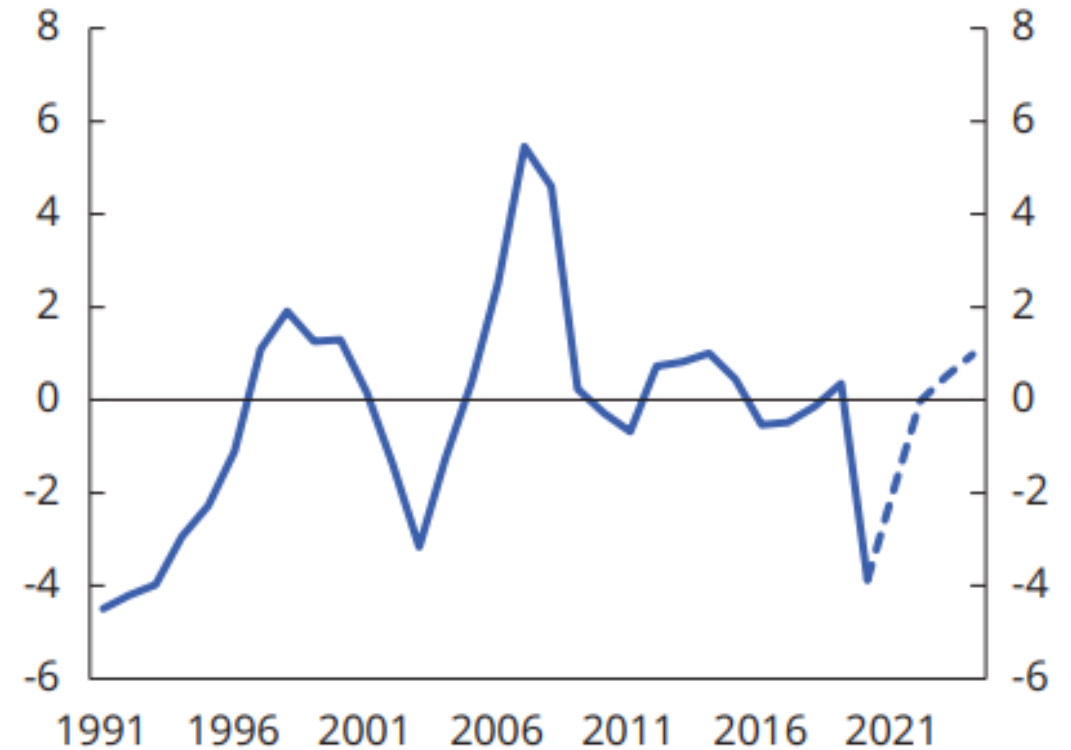
- Jevn årlig økning i oljepengebruken 2011 – 2017
- Oljepenger har finansiert koronautgifter 2020/21
- Redusert oljepengebruk 2022
  - Bortfall av midlertidige koronautgifter
  - Skatteinngangen økt
  - Verdens børser har økt mye lenge
  - NOK historisk svak
- Men: Fondet har falt de siste ukene
  - Handlingsrommet halvert
    - Burde hatt en større sikkerhetsmargin?
    - Konjunkturvurderingen i NB22 tilsier ingen ytterligere oljepengebruk

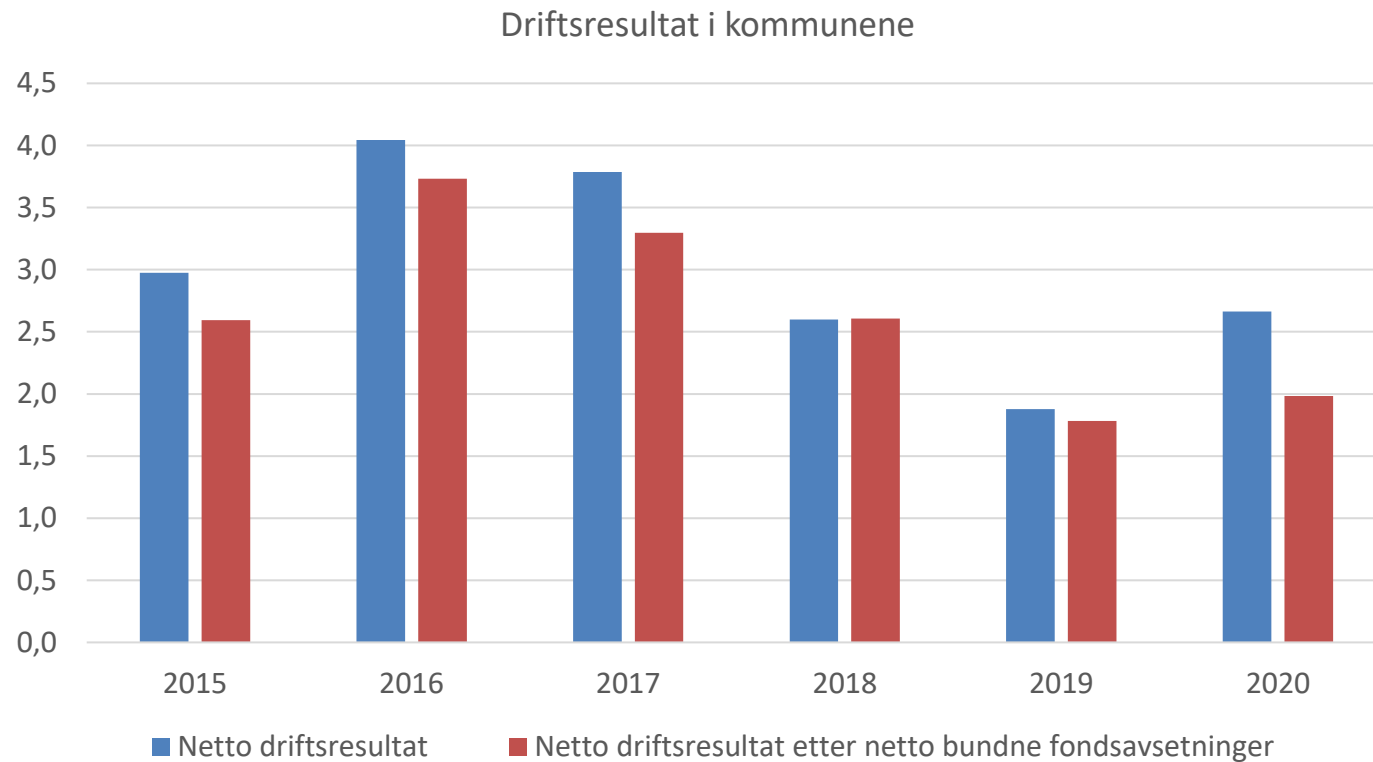
NB2021: Normal kapasitetsutnyttelse i 2022

- Viktige drivkrefter
  - Økt privat konsum
  - Økt eksport
  - Økte investeringer i fastlandet
- Problemer på tilbudssiden
  - Flaskehals
  - Transport
- Økte energipriser
- Strukturelle endringer
- > Norsk økonomi ikke normalisert
- **NB21 for optimistisk?**

B. Beregnet produksjonsgap i fastlands-
økonomien.³ Prosent. 1991–2024

Tilfredsstillende netto resultat i 2020, men resultatet overvurderer styrken i kommuneøkonomien

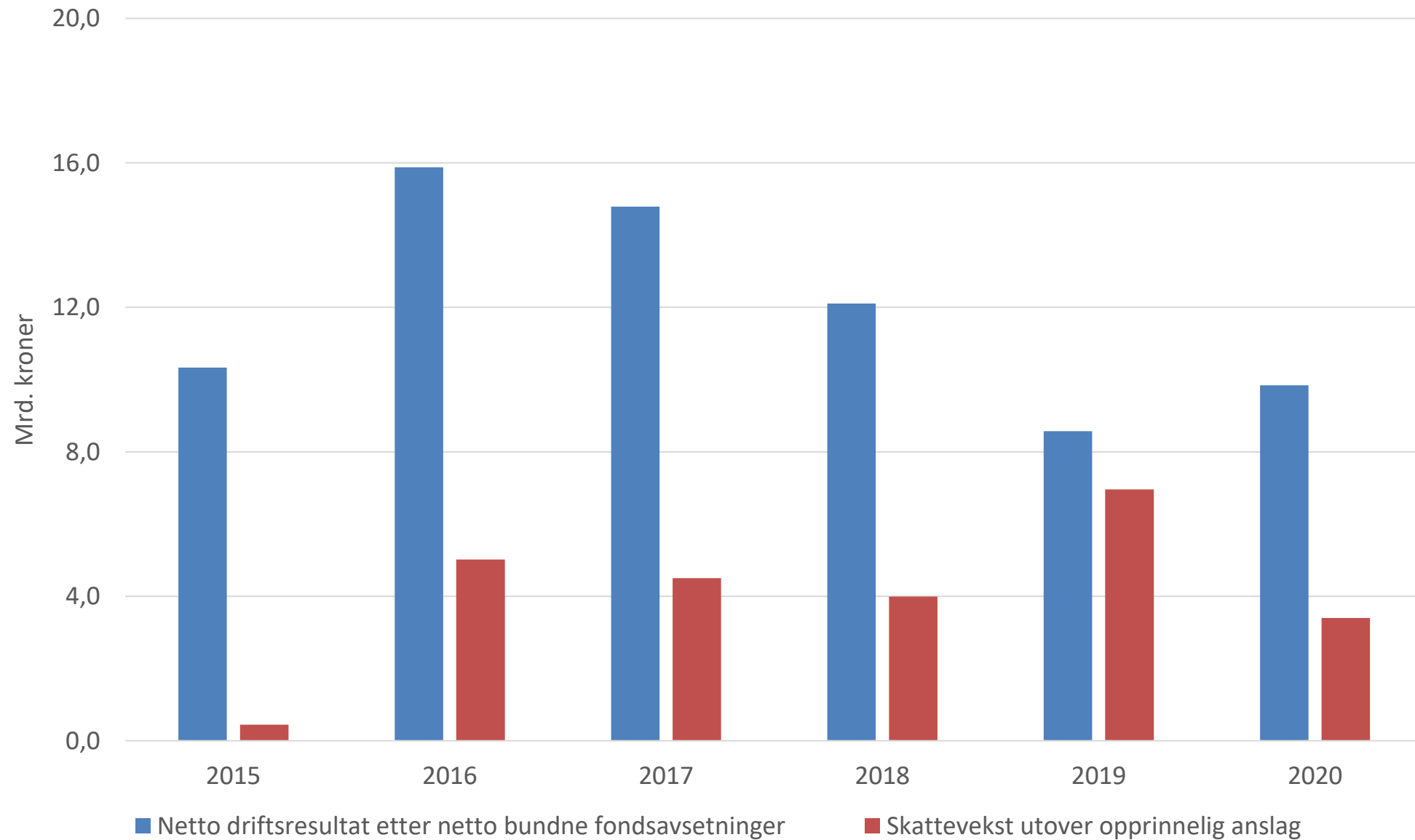
Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger gir en mer realistisk beskrivelse

- Inntektsføring av øremerkede tilskudd (covid-19) i 2020, men hvor utgiftene først påløper i 2021
- Uforutsett rentenedgang gir også lavere kostnader for selvkosttjenester. Skal godskrives abonnentene, men skjer gjerne i påfølgende regnskapsår.

– «Overskudd» i 2020

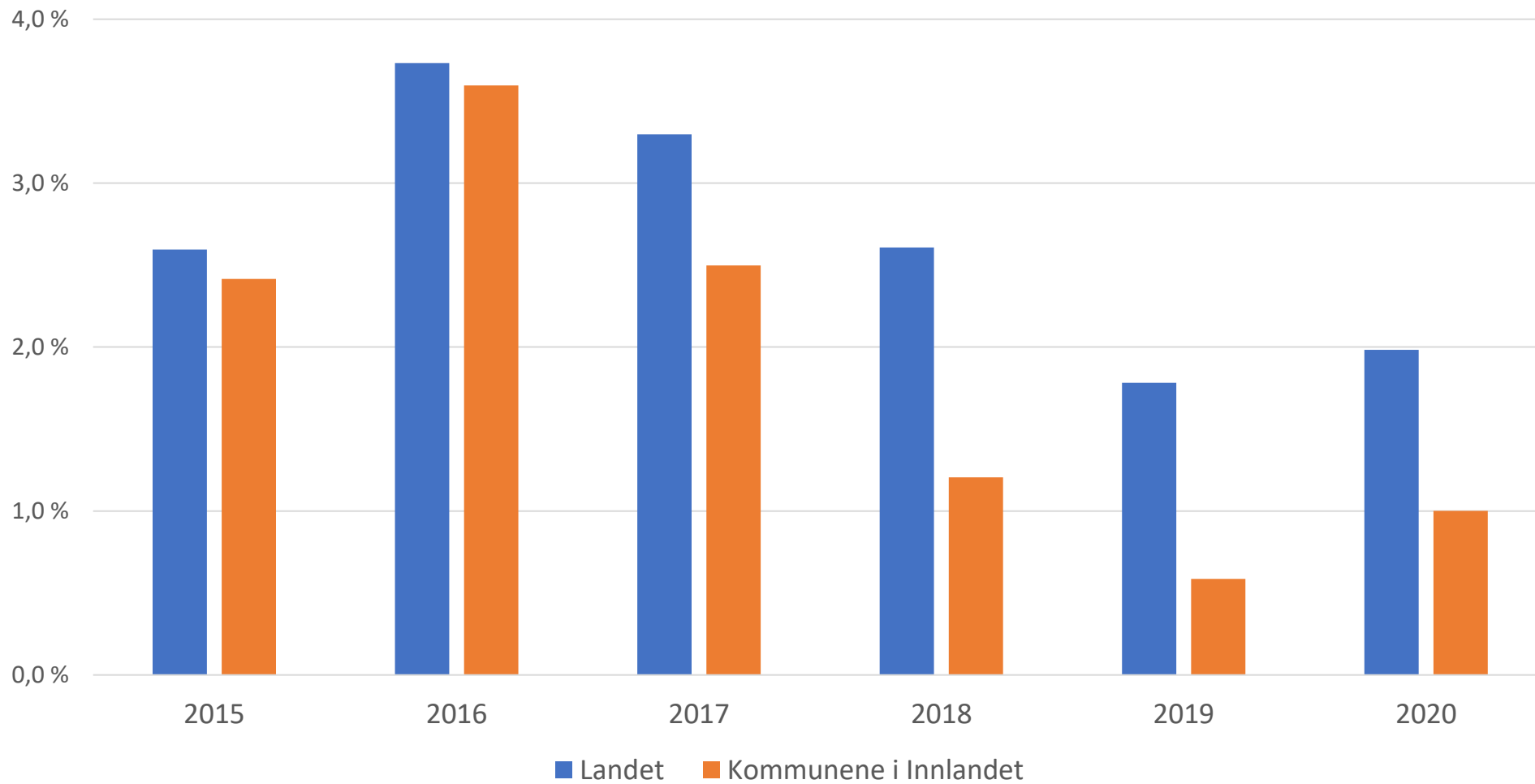
– «Underskudd» i kommende år

Høyere skatteinntekter enn opprinnelig anslått har bidratt til gode/tilfredsstillende resultater

Betydelig svakere resultater i kommunene i Innlandet enn i landet de siste årene

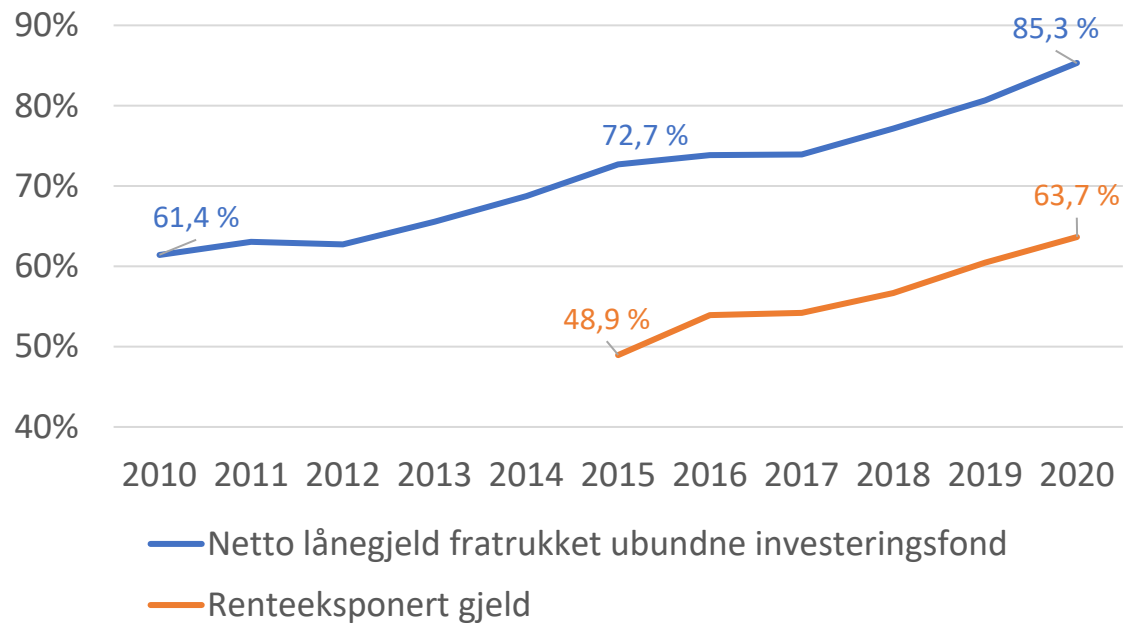
Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger i pst av driftsinntekter

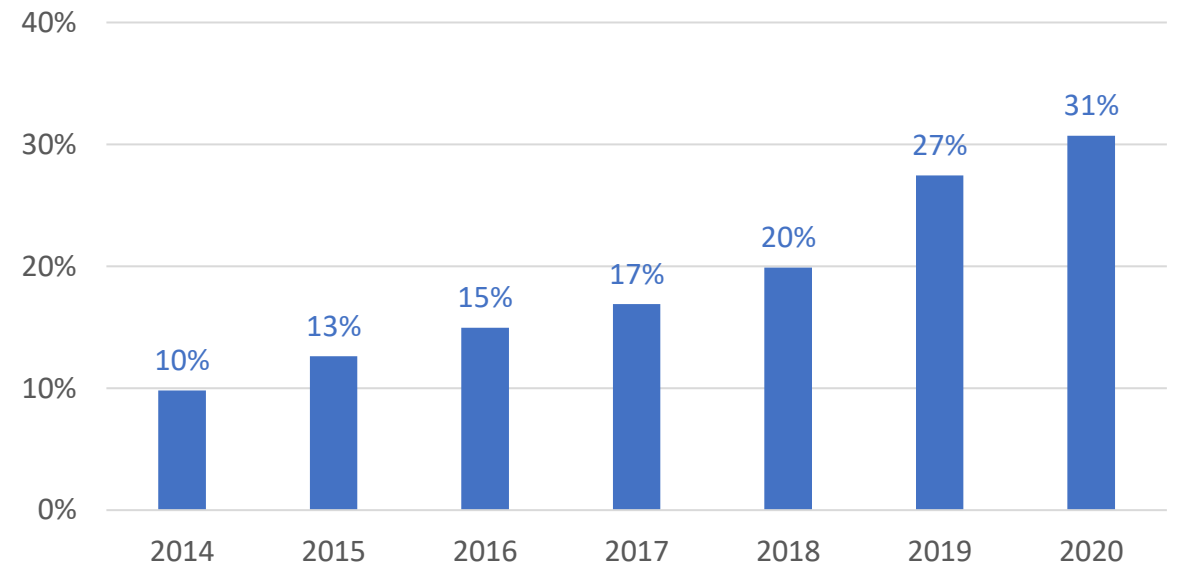
Høy lånefinansiert investeringsaktivitet i kommunene det siste 10 året.

Økte renter og svakere inntektsvekst – hva betyr det for det kommunale handlingsrommet?

Gjeld i pst av driftsinntekter

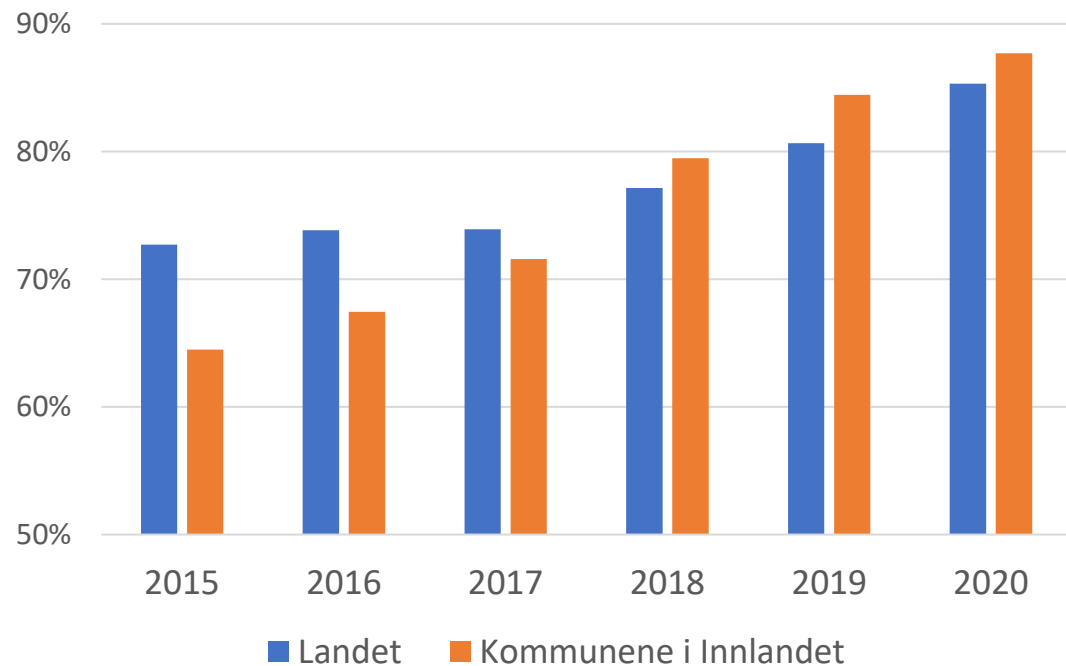

Andel kommuner med høyere netto lånegjeld fratrukket ubunde investeringer enn driftsinntekter

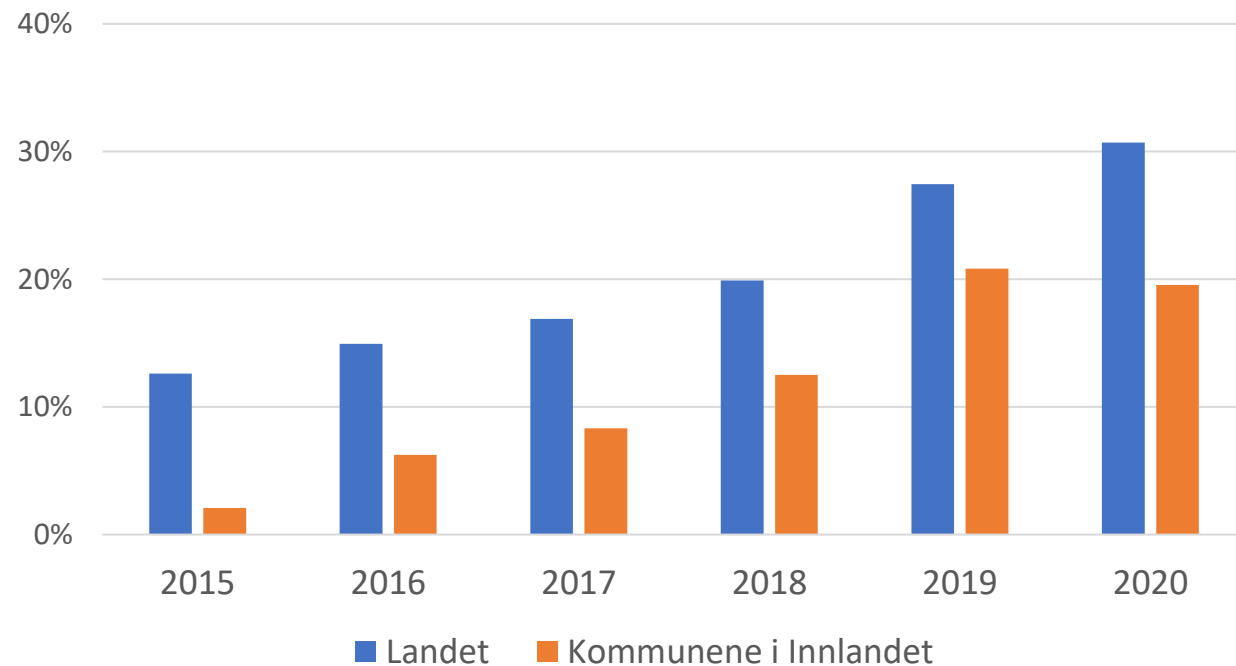

Gjeldsveksten i Innlandet har vært sterkere enn i landet, men noe lavere andel kommuner med høy gjeld

Netto lånegjeld fratrukket ubundne investeringsfond i pst av driftsinntekter

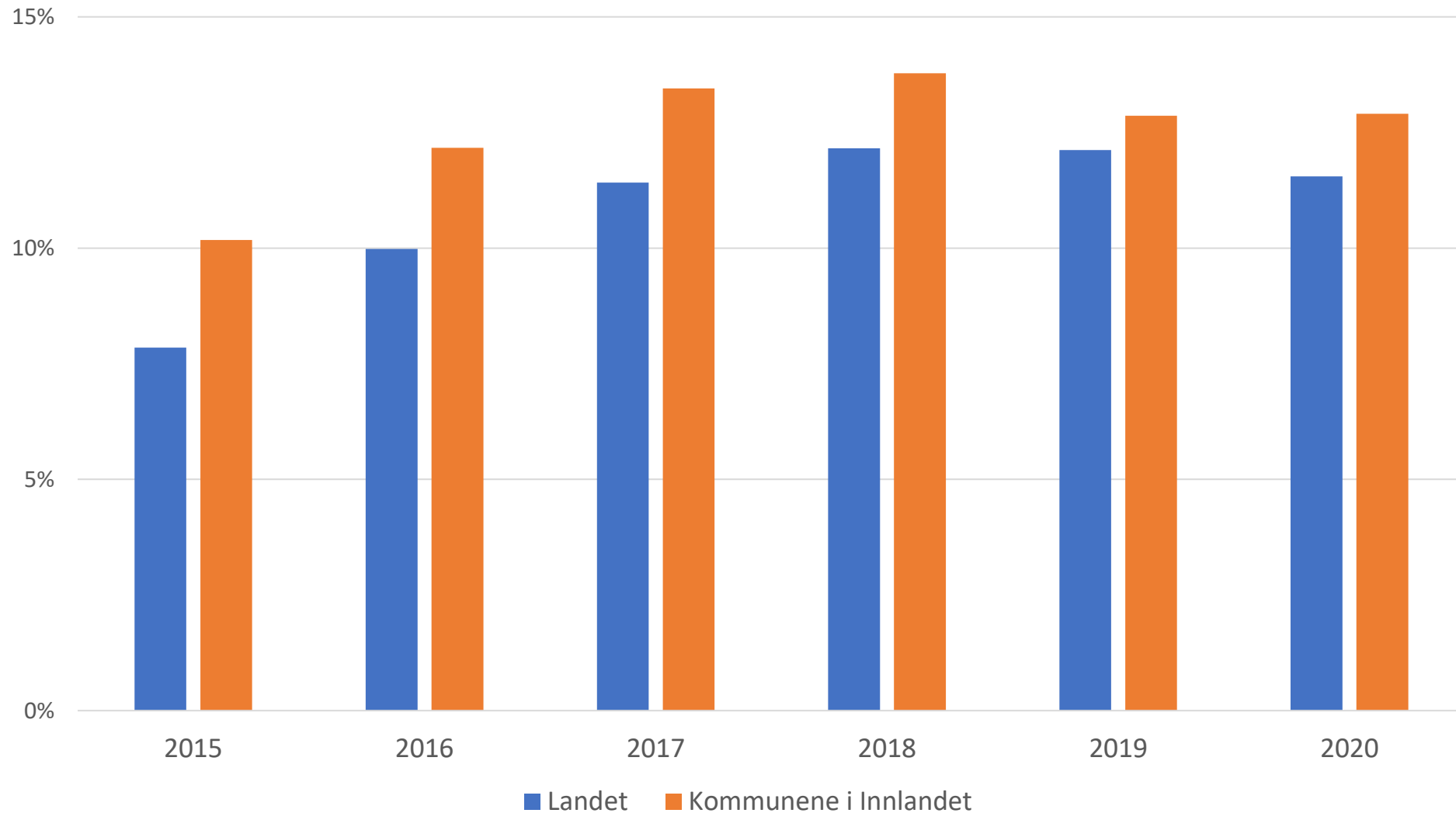
Andel kommuner med høyere netto lånegjeld fratrukket ubundne investeringsfond enn driftsinntektene

Kommunene i Innlandet har fortsatt noe større økonomisk buffer enn alle kommunene, men forskjellen har gått ned

Disposisjonsfond inkl. regnskapsmessig resultat i pst av driftsinntekter

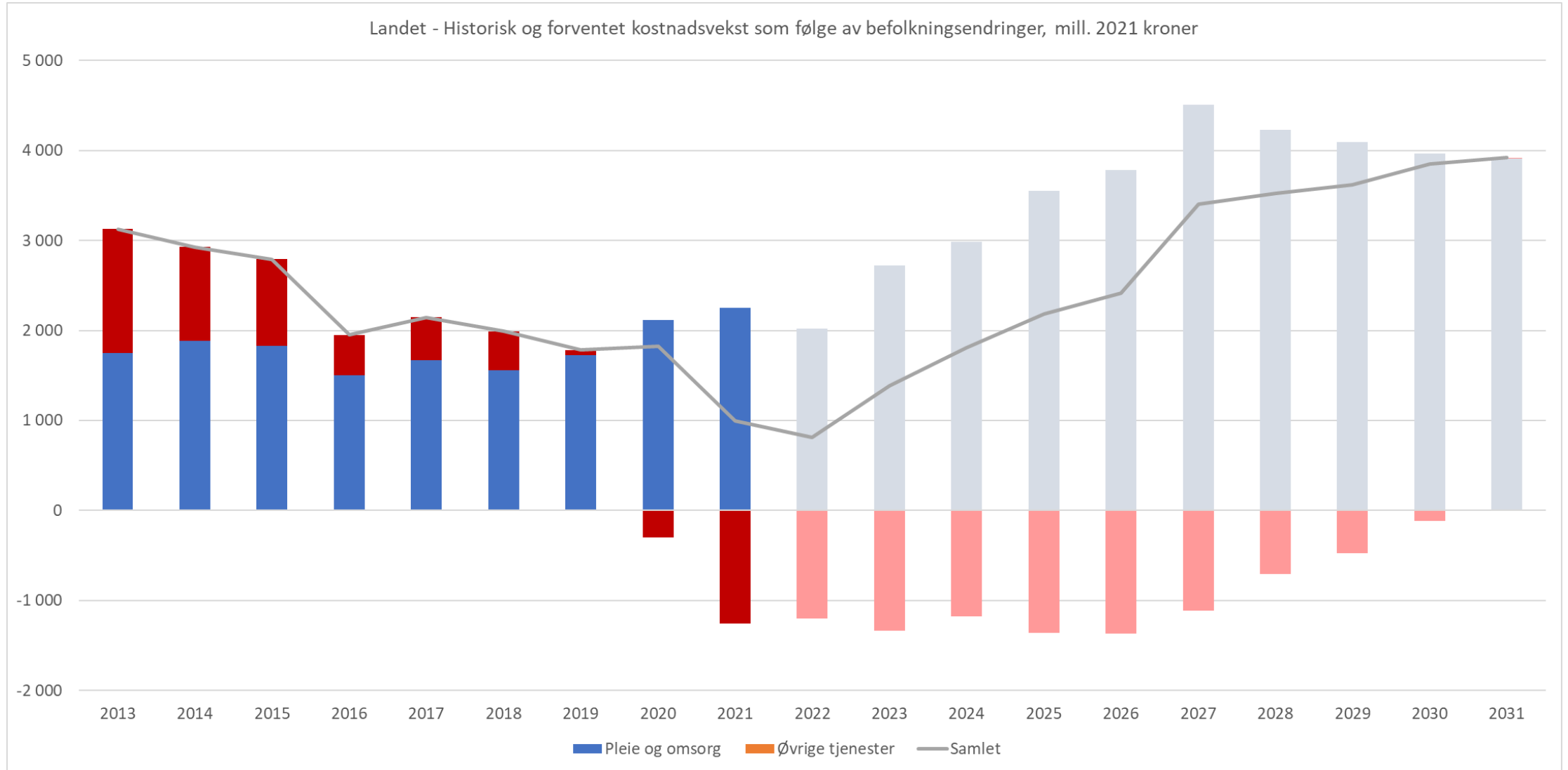

Litt færre kommuner med lite økonomisk handlingsrom i Innlandet i 2019/2020

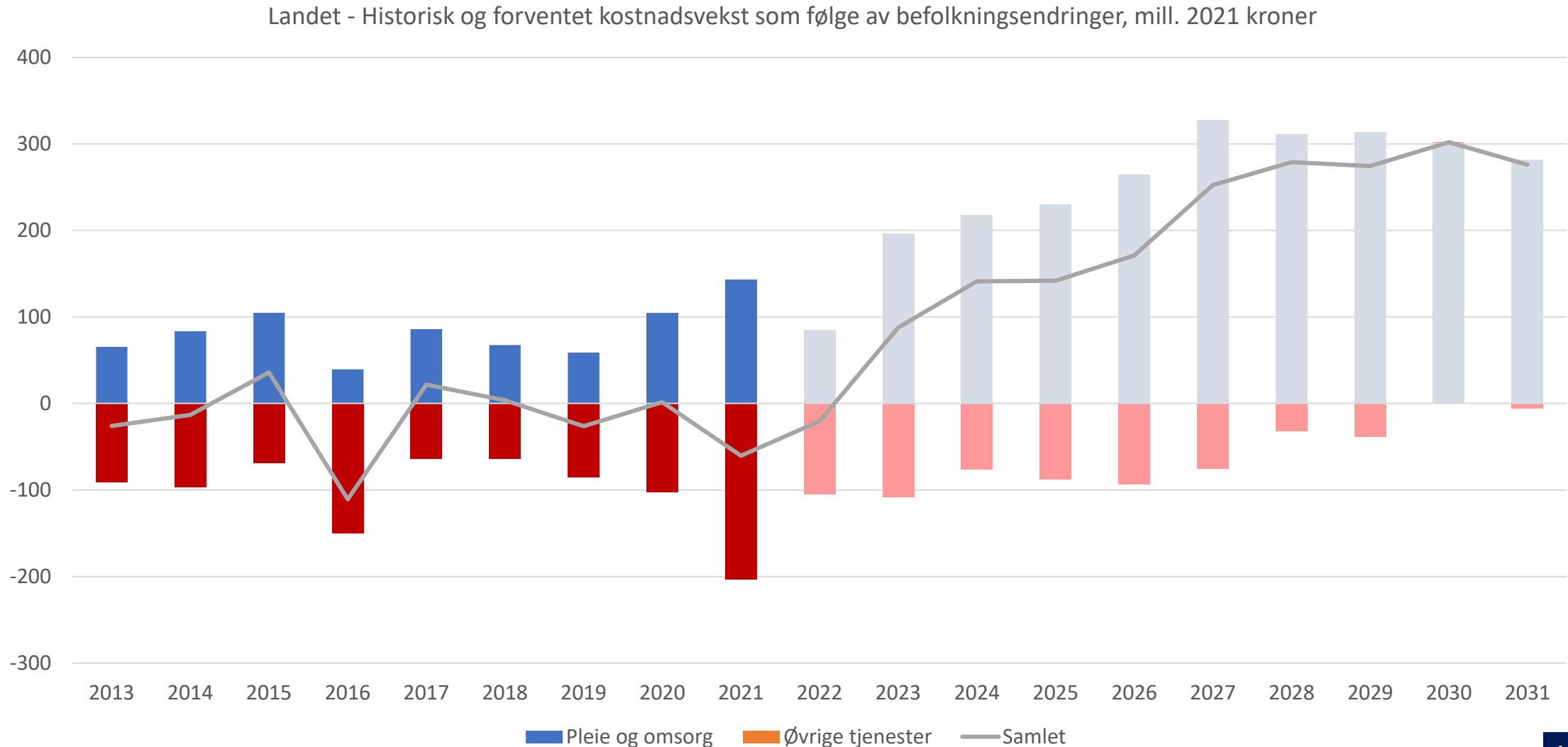
ANDEL KOMMUNER I INNLANDET

År	Lite økonomisk handlingsrom	Moderat økonomisk handlingsrom	Større grad av økonomisk handlingsrom
2020	11 %	39 %	50 %

2020 ikke direkte sammenlignbare tall - Kommunereform og justert grense for gjeldsnivå			

2019	9 %	43 %	48 %
2018	7 %	41 %	52 %
2017	2 %	33 %	65 %
2016	2 %	22 %	76 %
2015	2 %	35 %	63 %

Flere eldre i årene fremover innebærer økt årlig tilskuddsbehov for kommunene

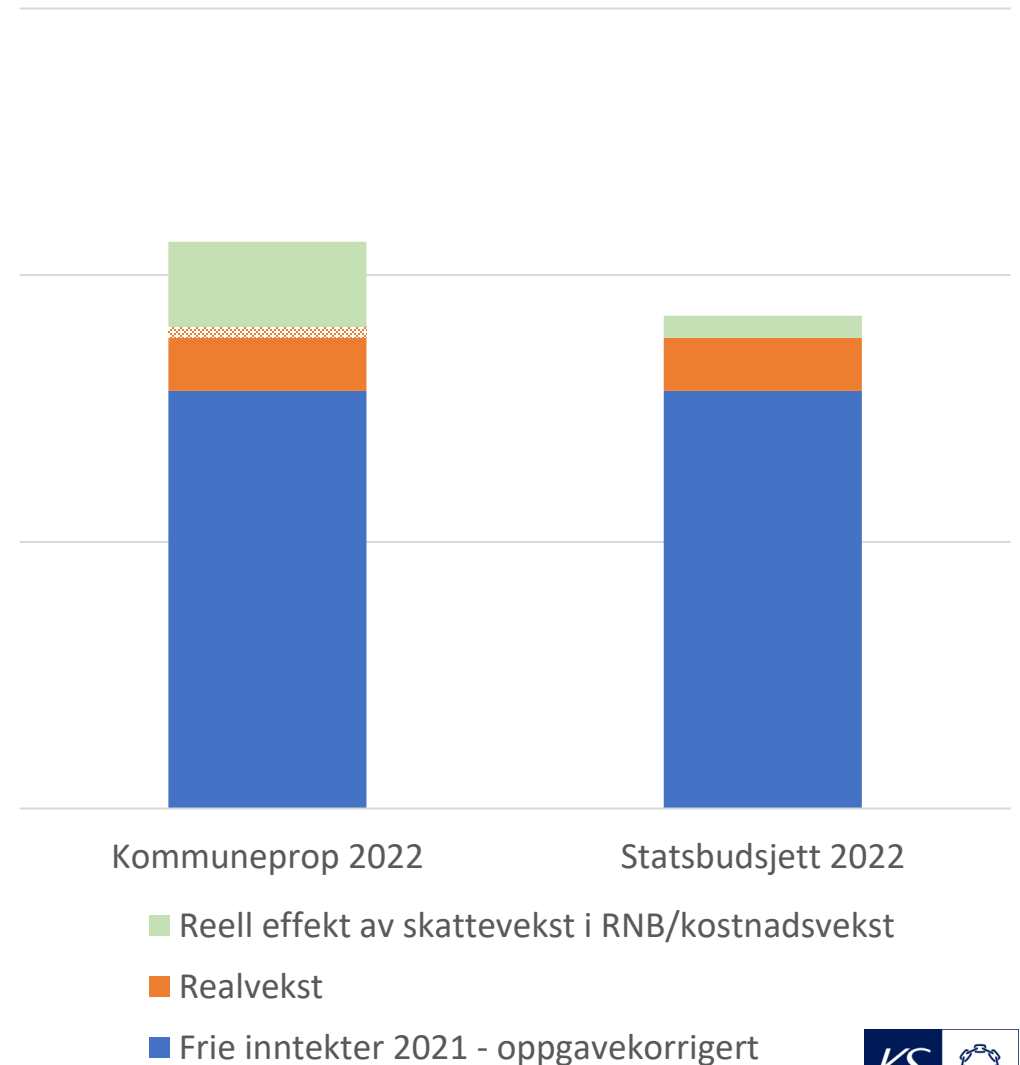
Innlandet har historisk hatt en svakere demografisk utvikling enn landet – større likheter framover. Fra 0 vekst i demografi de siste 10 årene til årlig vekst på 200 – 300 mill. kroner

Statsbudsjett 2022 - kommuneøkonomien

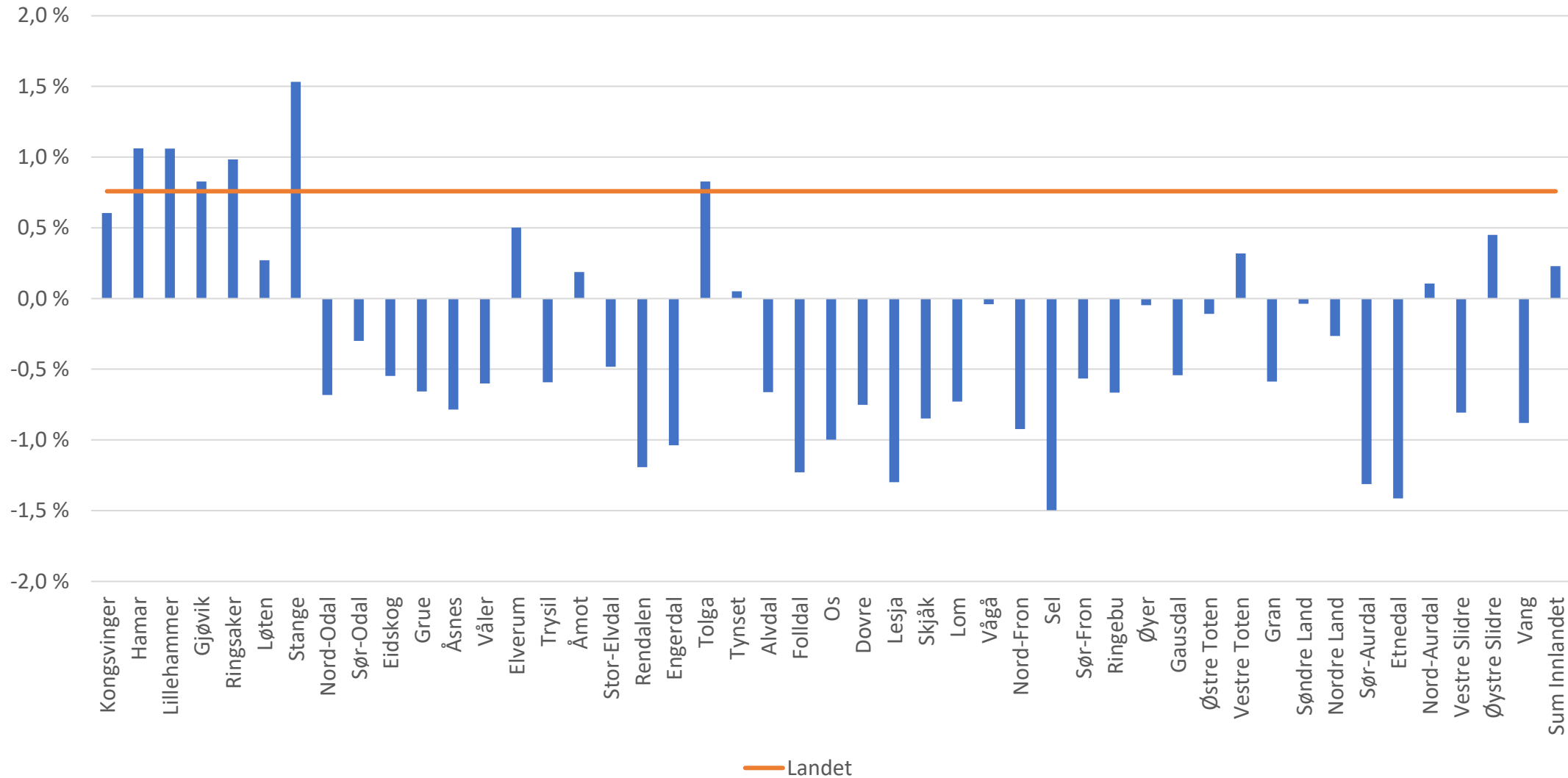
- 2021 ser meget bra ut – ingen grunn til glede over 2022
- Merskattevekst i 2021 5,9 mrd. kroner i tillegg til 3,2 mrd. i RNB
  - bare merskatteveksten i RNB er «permanent»
- Økt prisvekst (deflator)
  - spiser opp 2,5 mrd. kroner av merskatteveksten i 2021 (og 2022)
- Vekst i frie inntekter 2,0 mrd. kroner i 2022
  - Nedre grense i signalisert intervall i Kom.prop
  - Realverdien av frie inntekter i 2022 2,5 mrd. kroner mindre enn «lovet» i RNB/Kom.prop

Illustrasjon effekt kostnadsvekst 2021

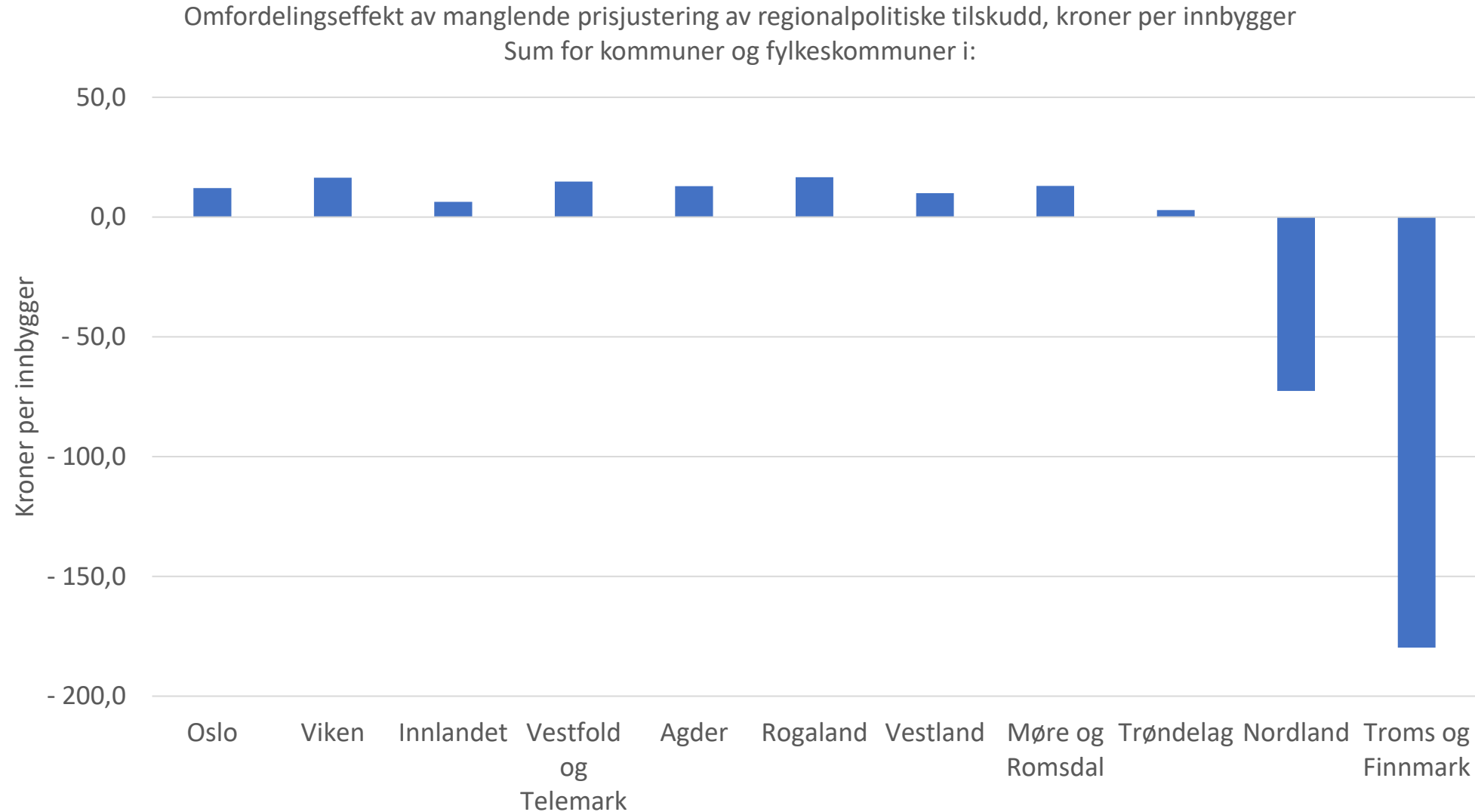

Statsbudsjett 2022 – mange kommuner i Innlandet med negativ realvekst fra opprinnelig budsjett 2021 til 2022 – unntaket er stort sett de største kommunene

Opgavekorrigert vekst fra opprinnelig statsbudsjett 2021 til 2022, i prisnivå per oktober 2021

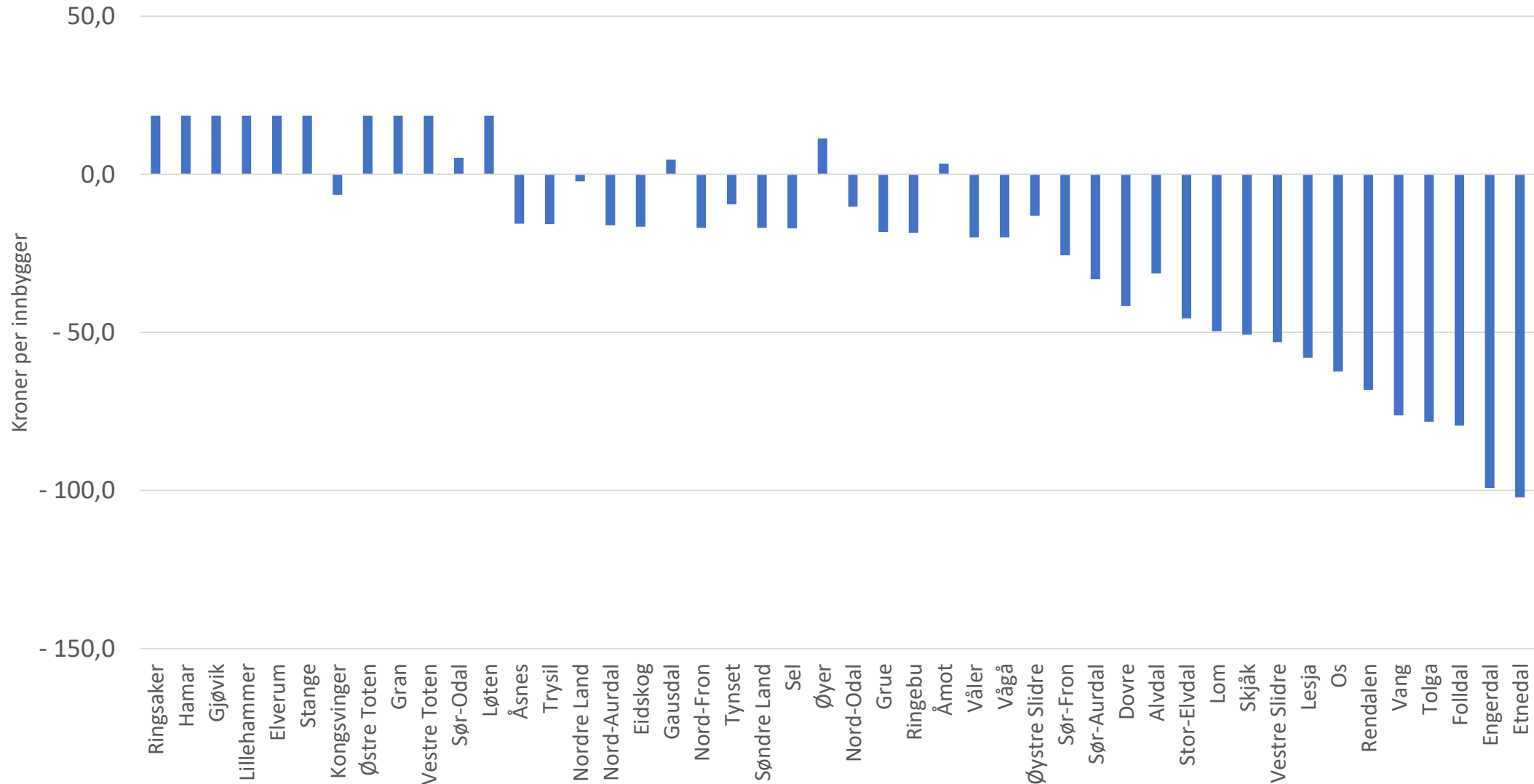

Manglende prisjustering av regionalpolitiske tilskudd gir primært en omfordeling fra nord til sør – omfordelingseffekter også innad i regionene

Manglende prisjustering av regionalpolitiske tilskudd – er særlig de mindre kommunene i Innlandet som taper

Omfordelingseffekt av manglende prisjustering av regionalpolitiske tilskudd, kroner per innbygger
Kommunene i Innlandet sortert etter innbyggertall

Inntektssystemutvalget – Helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene

- Satt ned i mai 2020, og skal levere sin utredning innen 1. juni 2022
- Ledes av Marianne Haraldsvik, NTNU samfunnsforskning
- 4 medlemmer (inkl. leder) fra akademika, 1 medlem KMD, 1 medlem FIN og 4 medlemmer fra kommunesektoren
- Kommunerepresentanter i utvalget:
  - Bjørn Atle Hansen, rådmann Alta
  - Randi Dyrnes, kommunedirektør Sunndal
  - Terje Fjellvang, økonomidirektør Kristiansand
  - Sigmund Engdal, KS

Forutsetninger for arbeidet

- Rammefinansiering videreføres
  - Generalistkommuneprinsippet ligger fast
  - Alle kommuner skal kunne tilby gode og likeverdige tjenester
  - Inntektssystemet skal fortsatt bestå av både inntekts- og utgiftsutjevning
  - Mest mulig nøytral til kommunenes organisering

  - Ingen økning av kommunerammen (provenynøytral ramme)
- Dette utgjør de overordnede rammene for utvalgets arbeid

Overordnet

- Helhetlig gjennomgang
  - Vurdere dagens system og de ulike elementer og hvordan de virker sammen
  - Komme med forslag til utforming av inntektssystemet
- Grad av inntekts- og utgiftsutjevning og innretning av utjevningen
- Avveining mellom ulike hensyn:
  - **Enkelhet**
  - **Rettferdighet**
  - **Trefferikhet**
- Grad av stabilitet fra år til år

Skatt og inntektsutjevningen

- Vurdere hvilke prinsipper som bør ligge til grunn for skatteelementene og utformingen av disse
- Faglig og prinsipiell vurdering av hvilke skatter som bør utjevnes
- Drøfte avveining mellom hensyn til lokal forankring og behov for utjevning av skatteinntekter
- Forslag til utforming av skatteelementene og belyse konsekvenser av ulike innretninger

Utgiftsutjevningen

- Hvilke prinsipper bør ligge til grunn for utgiftsutjevningen?
  - Prinsipper for valg av kriterier
- Hvilke sektorer bør inkluderes og hvilke sektorer bør få egne delkostnadsnøkler?
- Faglig gjennomgang av kostnadsnøkkel
  - Metodevalg
  - Datagrunnlag
  - Ny forskning og utredning
  - Stordriftsfordeler og smådriftsulemper
  - Frivillige vs. ufrivillige utgifter
  - Hvilke kostnader skal inngå?

Utvalget har en egen nettside – Tilrettelagt for at alle kan komme med innspill til utvalgets arbeid

Inntektssystemutvalget

Et offentlig utvalg nedsatt av Kongen i statsråd
for å gjennomgå inntektssystemet for kommunene

Inntektssystemutvalget Mandat Medlemmer Sekretariatet Møter i utvalget Dokumenter Innspill

Inntektssystemutvalget

Inntektssystemutvalget ble nedsatt i mai 2020, og skal foreta en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene.

Utvalget skal vurdere de ulike elementene i dagens inntektssystem, og komme med forslag til utforming av inntektssystemet for kommunene.

<https://nettsteder.regjeringen.no/inntektssystemutvalget/>

KS har lagt til rette for/vil legge til rette for:

- Digitale mellom utvalget og kommunedirektørutvalgene i regionene (gjennomført mai/juni 2021)
  - Tema - utgiftutjevningen
- Møte/digitalt møte med politisk nivå i kommuner i alle regioner.
  - Tema – helhet, regionalpolitikk, skatteutjevning m.v.
  - Januar 2022

Kommunenes økonomiske situasjon

Sigmund Engdal, Høstkonferanse Innlandet, 19. oktober 2021